

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı Hakkında Çağdaş Bir Kaynak

A Contemporary Source about the Ottoman-Russian War of
1768-1774

Hüseyin Onur ERCAN*

Öz

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nın askerî safahatı ülkemizde yeni yeni müstakil çalışmalara konu olmaktadır. Diğer yandan savaşa dair birçok çağdaş Batı kaynağı da mevcuttur, fakat bunlardan bazıları incelenmemiştir. Bu kaynaklardan biri, önde gelen Venedikli Aydınlanmacılar arasında yer alan Domenico Caminer'in İtalyanca hazırladığı ve Antonio Graziosi tarafından 1770 yılında 10 fasıl hâlinde basılan *Storia della guerra presente tra la Russia e la porta Ottomana (Rusya ve Bâbiâli Arasındaki Mevcut Savaşın Tarihi)* isimli eserdir. Aynı eser bir süre sonra Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin tarafından Almanca'ya tercüme edilmiş, genişletilerek peyderpey 1771-1775 yılları arasında 36 fasıl hâlinde ve 3.008 sayfa olarak basılmıştır. Daha savaş devam ederken neşredilmeye başlanmış olan bu kaynak Osmanlı askerî ve siyasî tarihi açısından kıymetli olup mercek altına alınmaya değerdir. Bu kaynak sayesinde Küçük Kaynarca Antlaşması'yla son bulan muharebeye dair yeni bilgiler elde etmek ve bazı eksikliklerimizi ikmal etmek mümkün olacaktır. Bu nedenle bu makalede, 1768-1774 Osmanlı-Rus Harbi'ni konu edinen söz konusu çağdaş Alman kaynağın bir özeti verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı-Rus Harbi, Askerî Tarih, Domenico Caminer, Christoph Heinrich Korn, XVIII. Yüzyıl.

---

* Öğr. Gör. Dr., Türk-Alman Üniversitesi. E-posta: ercan[at]tau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5708-6739.

Geliş Tarihi/Received: 21.10.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 14.12.2022

Abstract

The military phases of the Ottoman-Russian War of 1768-1774 have only recently become the subject of separate studies in Turkey. Conversely, there are many contemporary sources about the war, but some of them have not been researched. One of these sources is *Storia della guerra presente tra la Russia e la porta Ottomana (History of the present war between Russia and the Ottoman Porte)*, prepared in Italian by the Venetian Domenico Caminer, a leading figure of the Venetian Enlightenment, and published in 10 chapters by Antonio Graziosi in 1770. The same work was shortly afterwards translated into German by Christoph Heinrich Korn and Johann Christoph Schmidlin, expanded and published gradually in 36 chapters and 3,008 pages between 1771-1775. This publication, which was published during the war, is valuable in terms of Ottoman military and political history and needs to be analyzed. On account of this source, it will be possible to acquire new information about the battle that ended with the Treaty of Kuchuk Kainarji, and fill in some of our gaps. Therefore, a summary of the contemporary mentioned source about the Ottoman-Russian War of 1768-1774 is given in this article.

Keywords: Russo-Ottoman War, Military History, Domenico Caminer, Christoph Heinrich Korn, XVIIIth Century.

Giriş

1763'te Leh Kralı III. August'un ölümünü müteakip Rusya'nın desteklediği Leh Generali Stanislaus August Poniatowski'nin (öl. 1798) Diyet Meclisi'ne yapılan baskılar neticesinde Leh krallığına getirilmesi (7 Ekim 1764), Rusların –istikrarı, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki varlığının güvencesi anlamına gelmekte olan– Lehistan'da tahriklere başvurmasının yanı sıra Balkanlar, Kafkaslar ve Kırım'da Osmanlılar aleyhinde hareketlerde bulunması, Osmanlı Devleti'ni istemeyerek de olsa Rusya'yla karşı karşıya getirdi¹. Ayrıca Karadeniz'e tartışmasız bir

---

¹ Osman Köse, *1774 Küçük Kaynarca Andlaşması*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2006, s. 5-9. "Osmanlılar 60.000 kadar yeniçeriye ve belki de 100.000 kadar Kırım hanının

şekilde açılmak, Lehistan'ı tamamen ortadan kaldırmak, İsveç'i kesin bir biçimde bertaraf etmek, Kırım topraklarını tamamen ilhak etmek gibi emellere istinaden faal bir dış siyaset izleyecek olan II. Katerina'nın (1762-1796) –altı ay kadar tahtta kalabilen ve önce devrilip ardından öldürülen kocası III. Petro'nun yerine– Rusya tahtına geçmesi, Osmanlı-Rus ilişkilerinin bozulmasında önemli rol oynadı. Neticede Rusların Lehistan'ın iç işlerine karışmaları ve burasını kendi nüfuzları altına almaları, ayrıca Kırım Hanlığı ve Osmanlı topraklarına tecavüzleri sebebiyle 1768 yılında başlayan Osmanlı-Rus Savaşı, 1774 yılına geldiğinde Osmanlıları felaketli bir barışa mahkûm etmişti (Küçük Kaynarca Antlaşması). Sonuçları bakımından yalnızca Osmanlı Devleti değil Doğu siyaseti açısından Rusya için de bir dönüm noktası teşkil eden bu savaş, Osmanlı zafiyetini bütün açıklığıyla gözler önüne sermek ve Rusya'nın büyük güç olarak ortaya çıktığını belgelemek bakımından büyük öneme sahiptir².

Avrupa devletleri ve kamuoyu tarafından yakından takip edilen savaş hakkında çağdaş çok sayıda ve dilde yayına rastlamak mümkündür³. Bu yayınlar arasında, ilk fasılları savaşın patlak

---

süvarisini öncü kuvvet olarak topladılar ve otuz yıllık bir barış döneminden sonra 1769'da, XVIII. yüzyılın ikinci yarısındaki başlıca rakibi Rusya'ya karşı, savaş alanına geri döndüler. 1768-74 savaşında, hem Rusya hem de Osmanlı İmparatorluğu'nda askerî yenilikleri benimsemek ve entegre etmek için benzer, münferit çabalar vardı. Ruslar çoğunlukla Almanlar, Osmanlılar ise –Fransız Devrimi'nin arifesine kadar– bir Fransız askerî misyonu tarafından yönlendiriliyordu. Bununla birlikte Osmanlıların asıl dezavantajı, komuta yapısının olmamasıydı”. Bkz. Virginia Aksan, “The One-Eyed Fighting the Blind: Mobilization, Supply, and Command in the Russo-Turkish War of 1768-1774”, *The International History Review*, Sayı 2 (1993), c. 15, s. 221-223, 237-238. 1768 ile öncesi ve sonrası Osmanlı-Rus çatışmaları için ayrıca bkz. Fatih Yeşil, “Osmanlı-Rus Harplerini (1710-1829) Etkileyen Faktörler Üzerine”, *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, Sayı 2 (2021), c. 2, s. 99-116.

² Kemal Beydilli, “Küçük Kaynarca Antlaşması”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (=DİA), c. 26, Ankara 2002, s. 524; Kemal Beydilli, “Mustafa III”, *DİA*, c. 31, Ankara 2020, s. 281-282; Kemal Beydilli, “Rusya”, *DİA*, c. 35, İstanbul 2008, s. 255.

³ Diyelim ki Fransızca: Baron de Damseaux, *Guerre des russes, contre les turcs: dédié a son excellence monsieur le lieutenant-général Conway*, Chez F. Mesplet, Londres 1774; M. Cadiat, *L'indicateur pour la guerre des Polonois, des Russes et des Turcs*, Chez Hérisant le Fils, Paris 1769; Louis Felix Guinement de Keralio, *Histoire de la*

vermesinden iki yıl sonra, 1770'te Venedik'te "coğrafi haritalar, portreler ve kale planlarıyla süslenmiş bir baskı" ("Edizione Adornata di Carte Geografiche, Ritratti, Piante di Fortezze etc.") ve anonim olarak⁴ neşredilen *Storia della guerra presente (Mevcut Savaşın Tarihi)*⁵ bulunmaktadır. Savaşın sona ermesinden iki yıl sonra, 1776'da, eser *Storia della ultima guerra (Son Savaşın Tarihi)*⁶ adıyla tam bir baskı hâlinde yeniden yayımlandı. Eserin son derece çağdaş doğası başka yerlerde de takdir gördü ve Venedik'teki 1770 baskısını hızla 1771'de Napoli'deki bir baskı ve yine 1771'de çıkmaya başlayan Almanca çeviri izledi; bu sonuncusu, hangisinin orijinal, hangisinin çeviri olduğu konusunda bazı belirsizlikleri ortadan kaldıracak kadar hızlı bir şekilde basıldı. Aralarında J. v. Hammer⁷, J. W. Zinkeisen⁸, R. Ungermann⁹ gibi

---

derniere Guerre entre les Russes et les Turcs, DeSaint, Paris 1777; Rusça: Peter Simon Pallas, *Puteshestvie po raznym provintsiiam Rossiiskoi imperii. Chast' pervaiia*, Imperatorskaia Akademiia Nauk, St. Petersburg 1773; İtalyanca: *Compendio de trattati, avvenimenti, e fatti d'armi piu' considerabili, necessario per la intelligenza della guerra presente: con il trattato di amicizia perpetua, e di garantia fra la Russia, e la Polonia finora indedito: aggiuntavi una nuova ed esatta carta geografica generale del teatro della guerra stessa per osservare le future operazioni militari che eseguiranno le due armate dopo il scioglimento del Congresso di Foczani*, Antonio Graziosi, Venedik 1772.

⁴ Eser 1770'te anonim olarak yayımlanmıştır, ancak yazarının Venedikli Domenico Caminer olduğu tespit edilmiştir. Bkz. Larry Wolff, *Venice and the Slavs. The Discovery of Dalmatia in the Age of Enlightenment*, Stanford University Press, California 2001, s. 83.

⁵ Domenico Caminer, *Storia della guerra presente tra la Russia e la porta Ottomana*, A spese di Antonio Graziosi, Venedik 1770. Hurmuzaki'nin, eserinde bu İtalyanca nüshayı kullandığı görülmektedir. Bkz. Eudoxius Hurmuzaki, *Fragmente zur Geschichte der Rumänen*, c. 5, Socecu & Teclu, Bükreş 1886.

⁶ 1771-1774 yılları arasındaki vetireyi de şamil ve 15 fasıl (İtalyanca *Tomo*) olarak yine Venedik'te neşredilen eserin tam adı: *Storia della ultima guerra tra la Russia e la porta Ottomana: sino alla conclusione della pace fralle due potenze, ed agli ultimi considerabili avvenimenti della polonia, non che degli altri regni analoghi alla storia suddetta*.

⁷ Joseph von Hammer-Purgstall, *Geschichte des Osmanischen Reiches*, c. 8, Hartleben's Verlage, Pest 1832.

⁸ Johann Wilhelm Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (1699-1774)*, c. 5, çev. Nilüfer Epeçeli, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011.

⁹ Richard Ungermann, *Der Russisch-türkische Krieg 1768-1774*, Wilhelm Braumüller, Viyana & Leipzig 1906.

mühim isimlerin bulunduğu birçok tarihçinin eserinde, Domenico Caminer'in kroniğinin Almanca tercümesinin kaynak olarak kullanıldığı görülmektedir.

Çağının siyasî tarihçilerinden ve basın dünyasının –hususen *L'Europa Letteraria* (1768–1773) adlı jurnal ile– tanınan faal şahsiyetlerinden Venedikli gazeteci Domenico Caminer (1731-1796)¹⁰, İtalyanca kaleme aldığı başka siyasî tarihlerle de tanınmaktadır¹¹. Fakat bunlar arasında bir yandan hacmi, ayrıca 1768-1774 Osmanlı-Rus Harbi'ni konu alan diğer çağdaş kaynaklar içerisinde Türkçesiyle *Rusya ve Bâbiâli Arasındaki Mevcut Savaşın Tarihi* ismini verdiği eser, öne çıkan bir çalışma olarak dikkati çekmektedir.

Doğu Akdeniz'deki askerî gelişmeler, bilhassa savaflara dair haberler çoğu zaman ilk önce Venedik'e ulaşır ve buradan Avrupa'ya yayılırdı. Mesela –savaş döneminde sık sık mektuplaşan¹²– Fransız Aydınlanmacı Voltaire, 1770'te Ferney'de (Fransa) ikamet hâlindeyken St. Petersburg'da bulunan II. Katerina'ya gönderdiği mektubunda şu ifade geçmekteydi: “*Venedik'ten gelen en son mektupta yazdığına göre*

¹⁰ Caminer'in biyografisi, eserleri ve isminin geçtiği bibliyografya için bkz. Cesare De Michelis, “Caminer, Domenico”, *Dizionario biografico degli Italiani*, c. 17, Roma 1974, s. 234-236. Venedik'in ilk günlük gazetesi *Diario veneto* 1765 yılında üç aylık bir zaman zarfı boyunca Caminer tarafından basılmıştır. Bkz. Wolff, *Venice and the Slavs*, s. 83. Yazar aynı zamanda, Aydınlanma Çağı'nın hümanist anlayışını Venedikli okuyucularına çok sayıda yayımla aktarmış ve adından söz ettirmiş edip kadınlardan Elisabetta Caminer Turra'nın (1751-1796) babasıdır. Bkz. Cesare De Michelis, “Caminer, Elisabetta”, *Dizionario biografico degli Italiani*, c. 18, Roma 1975, s. 240. Elisabetta'nın yayın faaliyetleri için bkz. Maria Di Maro, “The Enlightened Journalism of Elisabetta Caminer Turra”, *Journal for Literary and Intermedial Crossings*, Sayı 6/1 (2021), s. 1-25.

¹¹ Örneğin 1768'de *Saggio storico del regno di Corsica dalla sollevazione del 1729 sino alla metà del 1768* (Türkçesi 1729'daki isyandan 1768'in ortalarına kadar Korsika Krallığı üzerine bir tarih makalesi); 1787'de *Storia della vita di Federigo II il grande re di Prussia elettore di Brandeburgo, ecc. ecc. Trattata da originali e classici documenti* (Türkçesi *Prusya Kralı, Brandenburg Elektörü vs. vs. Büyük II. Friedrich'in hayat hikâyesi. Orijinal ve klasik belgelerden alınmıştır*).

¹² Eray Akçay, “Osmanlı-Rus İlişkilerinin St. Petersburg ve Çevresindeki Mimari ve Abidevi İzleri (XVIII-XIX. Yüzyıl)”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 147 (2021), s. 162.

[...]”¹³. Osmanlı ülkesinden gelen haberler öylesine çabuk ulaşıyor ve o kadar ayrıntılıydı ki, Osmanlı-Rus Harbi’nin başlamasından iki yıl sonra D. Caminer’in söz konusu 10 fasıllık eseri 1770 yılında Venedik’te Antonio Graziosi tarafından basılabildi. Zengin görseller ile bezenmiş bu hacimli eser, 1762 yılı olaylarından başlayıp 1770 yılı sonuna kadar geliyordu. İtalyanca aslından ve neredeyse aynı sıralarda Grekçe tercümesi, Deacon Spyridon Papadopoulos tarafından hazırlanıp neşredilmeye başlandı¹⁴.

Caminer’in söz konusu eseri bir süre sonra Christoph Heinrich Korn¹⁵ ve yardımcısı Johann Christoph Schmidlin¹⁶ tarafından Almancaya da tercüme edilmiş ve genişletilerek peyderpey 1771-1775 yılları arasında 36 fasıl/8 cilt hâlinde¹⁷ *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomanischen Pforte* (Türkçesi *Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasında Hâlen Devam Etmekte Olan Savaşın Tarihi*) ismiyle Frankfurt ve Leipzig’de neşredilmiştir. Gotik Almanca harfleriyle neşredilmiş olan bu eser, 1770’te basılan *Storia della guerra presente*’nin tercümesi olduğundan 1762 yılı olaylarından başlar. Ancak Osmanlı-Rus Harbi’nin 1770 yılı –dolayısıyla *Storia della guerra presente*’nin nihayet bulunduğu tarihten– sonrası gelişmeleri, eseri tercüme edenler tarafından sonraki yıllara ait bilgiler eklenerek yazılmıştır.¹⁸ Eser

---

¹³ Wolff, *Venice and the Slavs*, s. 82.

¹⁴ Paschalis M. Kitromilides, “Ideologikes epiloges kai historiografikē praxē: Spyridōn Papadopoulos kai Domenico Caminer”, *Thēsaurismata*, Sayı 20 (1990), s. 500-517.

¹⁵ 1726 Tübingen doğumlu Alman hukukçu, asker ve yazar, vefat yeri Stuttgart (1783). Osmanlı-Rus Savaşı’na dair çalışmasından bir yıl sonra –bu defa müstakillen– yine güncel, hacimli ve önemli başka bir siyasî tarihi, Türkçesiyle *Kuzey Amerika’daki İngiliz Kolonilerinin İsyanının Başlangıcından İtibaren Avrupa’daki ve Avrupa Dışındaki Savaşların Tarihi* adlı eseri kaleme almaya başlamıştır. Bkz. Christoph Heinrich Korn, *Geschichte der Kriege in und ausser Europa: Vom Anfange des Aufstandes der Brittischen Kolonien in Nordamerika an*, Gabriel Nicolaus Raspe, Nürnberg 1776-1784.

¹⁶ Alman teolog (1745-1800).

¹⁷ Aşağıda tüm fasılların ayrı ayrı basım yılları listelenmektedir.

¹⁸ Eserde baştaki ciltlerin İtalyancadan tercüme edilip 1770 sonrasında Almanca yazılmış olması, metnin bütünü göz önünde bulundurulduğunda dil ve üslup açısından fark edilmektedir. Bunun farkında olan Alman yazarlar eserin son sözünü şu ifadelerle noktalamışlardır: “Bir hususu hatırlatmak zorundayız ki sıklıkla görülen üslup farklılıklarından ötürü affınıza sığınmaktayız. Zira sonrası nihayet tek bir kalemde

böylece 1762 ilâ Küçük Kaynarca Antlaşması'na kadarki hadiselerin tamamını ele alır.

Bu makalede Caminer'in söz konusu kroniğinin genişletilmiş Almanca tercümesi inceleme altına alınmıştır. Bu makalenin amacı, toplamda 3.008 sayfadan mürekkep kaynağın tanıtılması, sahip olduğu ve söz konusu döneme ilişkin yürütülecek akademik çalışmalarda yer almayı bekleyen çok sayıda orijinal bilginin özetinin sunulmasıyla kullanılmasını kolaylaştırmaktır.

1. Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomanischen Pforte (Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasında Hâlen Devam Etmekte Olan Savaşın Tarihi) Adlı Eserin Yapısı

*II. Katerina Tarihi*¹⁹ adlı ünlü monografiyi kaleme alan 19. yüzyıl Rus tarihçisi, St. Petersburg Üniversitesi profesörlerinden Vasiliy Alekseyeviç Bilbasov²⁰ tarafından övgüyle anılan D. Caminer'in *Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasındaki Mevcut Savaşın Tarihi* (1770) adlı eserinde yalnızca Osmanlı-Rus Savaşı yer almadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra 1768-1775 yılları arasındaki tüm Avrupa güçlerinin tarihi anlatılmaktadır. Bilhassa dönemin Rus tarihine ilişkin bilgiler detaylıdır²¹. Genişletilerek Almancaya 36 fasıl hâlinde tercüme edilen eserin yapısı ve eserdeki konuların tarih aralığı şu şekildedir:

çıkana kadar ilk kısımlar İtalyancadan birden çok kişi vasıtasıyla tercüme edilmişti. Bu bizi mazur göstermeye yetebilir!'". Bkz. Domenico Caminer, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte (=Geschichte)*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt ve Leipzig 1775, s. 88.

¹⁹ Vasiliy A. Bilbasov, *Istoriya Yekaterini Vtoroy*, T. I-XII, Stühr'sch Buchhandlung, Berlin 1896. Söz konusu eserin hâlihazırda Rusçadan Türkçeye tercümesi Eray Akçay tarafından yapılmakta olup yakın gelecekte yayınlanması planlanmaktadır.

²⁰ 1838-1904. Rusça ismi Latin harflerine aktaran meslektaşım Eray Akçay'a teşekkür ederim.

²¹ Bilbasov, *Istoriya Yekaterini*, c. XII/I, s. 115.

Fasıl	Sayfa Sayısı	Basım Yılı	Konuların Tarih Aralığı
1-2	152	1771	1762-1766
3	100	1771	Kasım 1766-Mart 1767
4	82	1771	1768
5	90	1771	1769
6	90	1771	Kış-Bahar 1770
7	71	1771	Yaz 1770
8	88	1771	Temmuz-Ağustos 1770
9	76	1771	Temmuz-Sonbahar 1770
10	96	1771	Sonbahar 1770
11	67	1771	1770
12	156	1771	1-11. fasıllara ait alfabetik dizin (<i>Register</i>)
13	148	1772	1770-1771
14	50	1772	Ocak-Nisan 1771
15	48	1772	Mayıs-Haziran 1771
16	70	1772	Haziran-Temmuz 1771
17	47	1772	Temmuz-Ağustos 1771
18	94	1772	Eylül-Aralık 1771
19	86	1772	Ocak 1772
20	101	1772	Ekim 1772
21-22	123	1773	Ekim-Aralık 1772
23	120	1773	Sonbahar-Aralık 1772
24	61	1773	13-23. fasıllara ait alfabetik dizin (<i>Register</i>)
25	95	1773	Ocak-Şubat 1773
26	95	1773	Mart 1773
27	87	1773	Nisan 1773
28	96	1773	Mayıs 1773
29	100	1774	Haziran-Ağustos 1773
30	96	1774	Eylül-Aralık 1773
31	114	1774	1504 yılına ait Latince bir risalenin Almanca tercümesi
32	92	1774	Ocak-Mart 1774
33	86	1775	Nisan-Ağustos 1774
34	84	1775	Temmuz 1774- Mart 1775
35	88	1775	1775
36	59	1775	25-35. fasıllara ait alfabetik dizin (<i>Register</i>)

2. Eserin Muhtevası

Almancada 1771-1775 yılları arasında basılan eser, 1768-1774 Osmanlı-Rus Harbi'nin tarihî arka planını, harbin patlak vermesine sebep olan olayları ve sürecini ele alır. Ayrıca öne çıkan konuları şu şekilde sıralamak mümkündür: Lehistan'ın taksimi, Lehistan'ın iç meseleleri ve Bar Konfederasyonu²², Bâbiâli, Avusturya ve Prusya'nın faaliyetleri, Kırım Tatarları, Osmanlılar ve Ruslar hakkında ayrıntılı malumat, İngiltere, İspanya ve İtalya'daki gelişmeler ile Mısır'a hâkim olan Kölemen beyi Bulutkapan Ali Bey'in isyanı.

Eserdeki konu başlıkları şu şekildedir:

Fasıl	Konu Başlıkları
1-2	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Eserin yapısı. 1762 yılı savaşı ve Rusların öne çıkışı, İmparatoriçe Elizaveta (Yelizaveta)'nın ölümü, III. Petro'nun tahta cülusu, karakteri, faaliyetleri (s. 5-14).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> III. Petro'nun Rus soylularını özgürleştirilmesi, yeni bir kanun koymak istemesi. Dindeki yenilikleri, akademinin, okul ve askeriyenin iyileştirilmesi (s. 14-24).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> III. Petro'nun Prusya Kralı'na karşı tutumu, Rusların bâtil inançları, Viyana Sarayı ile ittifakı sürdürmesi, Prusya'yla ateşkes. İsveç'le Prusya arasında ateşkes. III. August'un barış istemesi (s. 24-37).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Rusya ve Danimarka arasında yeniden savaş, Danimarkalıların Lübeck'i işgal etmesi, oraya donanmasının yaklaşması, III. Petro'nun ordusuna liderlik etmek istemesi, III. Johann Karl hakkında (s. 37-44).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> III. Petro'nun Biron'u geri çağırması, zevcesini manastıra kapatmak istemesi, Prens Georg von Hollstein'in hapse atılması ve sarayının yağmalanması, III. Petro'nun tahtından indirilmesi ve Ropşa'da hapsedilmesi, orada ölmesi (s. 44-59).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> III. Petro'ya dair hafızanın silinmesi çabaları, Prens Georg von Hollstein ve çeşitli kimselerin hapsedilmesi, Novgorod başpiskoposu hakkında (s. 59-67).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Danimarka elçisinin II. Katerina'ya gönderilişi (s. 67-70).</p>

²² Katolik Lehlerin, Rusların Lehistan'daki faaliyetleri karşısında Macaristan sınırındaki Bar kasabasında Branski liderliğinde kurdukları ve *Confederation de Bar* ismini taşıyan teşkilatı, bkz. Osman Köse, *1774 Küçük Kaynarca*, s. 8.

	<p><i>Sekizinci Bölüm:</i> II. Katerina'nın, Biron Dukası'nı Kurlandiya'da tekrar kullanmaya karar vermesi, Lehistan kralına mektup yazması, Biron'un manifestosu, Saksonya Dukası Karl'ın kendini savunması (s. 70-76).</p> <p>Voltaire'in Rusya Tarihi'nden Rus kanunlarına, Rus dinine dair (s. 77-84)</p> <p><i>Birinci Bölüm:</i> Fransa ve İspanya'nın İngiltere ve Portekiz'le barışı, etkisiz Leh meclisi, Viyana ve Dresden Saraylarının Prusya kralıyla barışı, II. Katerina'nın özellikleri (s. 88-99).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Kurlandiya'daki Rus halkları hakkında, Biron'un Riga'ya gidişi (s. 99-104).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> II. Katerina'nın kanunları, III. August'un vefatı, Lehlerin yeni bir kral seçme teşebbüsleri, Litvanya, Prusya, Osmanlı, Avusturya ve Fransa saraylarının açıklamaları, Lehlerin Ruslardan geri çekilmesini talep ederek silaha sarılmaları (s. 104-112).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Litvanyalıların konfederasyon kurup Ruslardan yardım istemeleri, Prusyalıların Lehistan'a yakınlaşması, Rusya ile Prusya arasında ittifak, III. Johann'ın vefatı (s. 112-121).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Rusya ile İngiltere arasında ticaret anlaşması, İngiltere ve Fransa'nın durumu (s. 121-127).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Rusya ve Berlin'in Poniatowski'nin kral olmasını önermesi ve onun kral seçilmesi (s. 127-135).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Parma Herseki ve Kutsal Roma İmparatoru'nun vefatı, Rusların Osmanlılara karşı askerî hazırlıkları (s. 135-138).</p> <p><i>Sekizinci Bölüm:</i> İsveç'in askerî hazırlıkları, Rus İmparatoriçe'nin Kurlandiya'ya gönderdiği halkı, İstanbul depremi, veba ve yangınlar, Kıbrıs, Mısır ve Eflak'ta huzursuzluklar (s. 138-152).</p>
3	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Lehistan'da huzursuzluk, şimdiki savaşın sebepleri, Lehistan'ın durumu hakkında, kralın ve soyluların ve köylülerin vaziyeti (s. 1-17).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Lehistan devlet ricâlinin Avrupalı liderlerle yazışmaları (s. 17-23).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Rus askerlerinin Lehistan'da çoğalması (s. 23-31).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Leh temsilciler İstanbul ve Fransa'da, Viyanalılarla yeni anlaşma, Leh temsilciler İspanya ve Viyana'da (s. 31-43).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Bâbiâli'ye şikâyetler, III. Mustafa'nın karakteri, Osmanlı'nın kara ve deniz gücünün durumu, bunların kuvvetlendirilmesi, Rusların askerî hazırlıkları (s. 43-51).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Rus-Leh güçleri arasında çatışma (s. 51-62).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> İstifa eden bazı huzursuz Leh bakanlar (s. 62-71).</p> <p><i>Sekizinci Bölüm:</i> Rus halkı Varşova'da, Papalığın Lehistan'daki gelişmelere karşı tutumu (s. 71-80).</p> <p><i>Dokuzuncu Bölüm:</i> Papa'nın Lehistan'a yolladığı mektubun etkileri, Leh kralının daima Katolik olacağına dair onayı (s. 80-90).</p>

	<p><i>Onuncu Bölüm:</i> Lehistan'la Rusya arasında yeni anlaşma, Ruslar memleketlerine dönme hazırlığında, Rusya ile İngiltere arasında anlaşma (s. 90-100).</p>
4	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Savaşın Nedenleri (s. 1-16).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Kraków'un Ruslar tarafından işgali, Prusya Kralı'nın beyanları, Bâbiâli'nin savaş kararı, Sadrazamın görevinden azli ve Rus elçisinin Yedikule'ye hapsi, Bâbiâli'nin alışılmadık manifestosu (s. 17-31).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Mütteliklerin Bâbiâli'yle görüşmeleri ve manifestoları, İngiliz elçinin savaşı önleme çabası, müttelikler Bâbiâli'ye memleketler bırakıyor, Rus elçinin hapsi üzerine Rusya'nın savaş hazırlıkları, Büyük Friedrich'in planı, II. Katerina'nın beyanları (s. 32-51).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Mütteliklerin manifestoları, savaştan kaçınmaları, Rus ve Prusyalı halkların sınırlarında rahatsız edilmesi, Leh Ukraynası'nda şiddet ve cezalandırma, Karadağlıların faaliyetleri, II. Katerina'nın donanmayı ziyareti (s. 52-61).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Galiçya Ordusu hakkında, Rusya'nın mütteliklerin yardım isteği, Türklerin faaliyetleri, Müftünün görevinden azli, Kırım Han'ı Kırım Giray'ın mütteliklere mektubu, Tatarların savaşı başlatmaları, Yeni Sırbistan'ın Lehistan'a girişi ve mağlubiyeti (s. 62-72).</p>
5	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Kırım Tatarları'nın yeni hanı, iktidardaki Tatarlar hakkında, Konfederasyon'un faaliyetleri hakkında, Fas hükümdarının karakteri ve İspanya ile Portekiz'le antlaşması, Papa III. Clemens'in vefatı, Bâbiâli'nin sefer hazırlıkları, sadrazamın ordusuyla Tuna'ya gelişi ve Bender'e geçişi, Rus ordusuyla kanlı çarpışma (s. 1-13).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Hotin'de çarpışma, Rusların ricatı, Bar konfederatlarının çeşitli şehirlere saldırısı (s. 13-22).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Leh Kosakları'nın Ruslarla birleşmesi, Bar konfederatlarının sadrazamı Lehistan'a çağırması, Bâbiâli'nin Lehistan'a savaş ilanı (s. 22-34).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Voltaire ve Montesquieu'in ve başka yazarların eserlerinin II. Katerina tarafından Rusça'ya tercüme ettirilmesi, XIV. Klemens'in yeni Papa seçilmesi, Rus kuvvetlerinin Hotin'e marşı ve akabinde Lehistan'a çekilmesi (s. 34-43).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Konfederatların kuvvetlenmesi ve Ruslarla çarpışması, sadrazamın görevinden azli ve yenisinin tayini, Rusların saldırısı ve Osmanlıların Hotin'i terki ve Bender'e çekilmesi (s. 43-53).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Artan Osmanlı deniz gücü hakkında, Potocki'nin Bar Konfederasyonu'nu temsilen İstanbul'a gelişi (s. 53-64).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Halil Bey'in yeni sadrazam olması, Rusların Bender'i tehdidi, Eflak ve Boğdan'ın II. Katerina'yı hükümdar olarak kabul etmesi (s. 65-73).</p> <p><i>Sekizinci Bölüm:</i> Tatar Han'ın görevinden azli, Rus donanmasının Mora'ya ulaşması (s. 74-82).</p>

6	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Fransız, İngiliz ve başka milletlerin Levant'taki ticaretleri, Avusturya'nın tarafsız kalması, Londra, İrlanda ve Amerika'daki gelişmeler, İspanyolların Berberi korsanlara karşı silaha sarılması (s. 1-13).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Prusya kralının ordusunu kuvvetlendirmesi, Alman İmparatorluğu'nun vaziyeti, Sicilya depremi (s. 13-22).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Korsika'da huzursuzluk, Rus ordusunun kuvvetlendirilmesi, Eflak ve Boğdan'ın durumu (s. 22-30).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Boğdanlıların karakteri, Osmanlı ordusunun Tuna'nın berisinde kalmaya mecbur edilmesi, konfederatların etkisi ve niyeti, İstanbul'a yeni bir temsilci göndermeleri, Varşova'ya saldırı ve Ruslar tarafından müdafaası (s. 30-41).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> 1770 yılı başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun vaziyeti, Bulutkapan Ali Bey'in Mısır'ı fethi, Tuna'ya ilerleyen sadrazamın ordusunun durumu hakkında (s. 41-49).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Osmanlı donanmasının yola çıkışı, Çanakkale gemicilerinde huzursuzluk, donanmanın Karadeniz'e ulaşması, tüm devletlerin Bâbü'lî'ye tarafsız kalma sözü vermesi, şeyhülislâmın vefatı, İstanbul yangını (s. 49-57).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Manya Yarımadası halkının Türkleri Kalamata'da katli, Rusların Koron'un işgali, Yunanların Tripoliçe'de kıyımı, Osmanlı halklarının Mora'ya yürümesi, Koron'un işgalinin bitirilip Modon'un işgal edilmesi (s. 57-74).</p> <p><i>Sekizinci Bölüm:</i> Yunanların Ruslara verdikleri söz, Mora'nın tahrip edilmesi (s. 74-82).</p>
7	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Mora'nın ele geçirilmesinin önemi, Rus donanmasına dair (s. 1-19).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Deniz korsanları hakkında, sultanın Çanakkale'yi Fransız mühendislerce tahkim ettirmesi, Eflak ve Mora'nın temizlenmesinden ötürü İstanbul'da kutlamalar, Mısır Hâkimi Ali Bey hakkında (s. 20-29).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Cezayirlilerin düşündürücü durumu, Tunus şehrinin Fransız donanmasınca saldırıya uğraması, Fas hükümdarının İstanbul'a elçi göndermesi, Malta'da düzensizlik, Napoli ve Toskana hakkında, Cenova'da veba (s. 29-43).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Korsika'da yeni vali, Pavia Üniversitesi hakkında, Mantova ve Parma herseklikleri arasında sınır belirlenmesi (s. 43-57).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Alman imparatoru Macaristan'da, Vltava nehrinden Tuna'ya bir kanal projesi, İspanya ve İngiltere arasında husumet, Hollanda ve Danimarka donanmaları İspanya sahillerinde (s. 58-71).</p>
8	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Fransa'da savaş hazırlıkları, Fransızların Asya'daki durumu (s. 1-10).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> İngiliz ticaretinin yükselen durumu, sanat ve bilimi teşvik, Londra hakkında, Danimarka Kraliçesi Sophia Magdalena'nın ölümü (s. 10-24).</p>

	<p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Lehistan'daki vaziyet, Danzig'in Prusya halkı tarafından iskânı, üçüncü Rus donanması hakkında, Prut'ta Rus-Tatar çarpışması, Bender'e çekilen Tatar hanın oğlunun vefatı (s. 25-41).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Rus ve Osmanlı ordularının seferleri, Tatar hanın 18 Temmuz'da Ruslarla çarpışması ve yenilip Tuna'ya çekilmesi, Tuna'yı geçen ve Rus ordusuna karşı konuşlanan sadrazamla birleşmesi (s. 41-55).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> 1 Ağustos'ta savaş, Rusların galibiyeti, sadrazamın Tuna üzerinden ricatı, harp malzemelerinin Reprin Prensi'nin eline geçmesi (s. 56-70).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Bender'in kuşatılması, emsalsiz müdafaa, seraskerin vefatı, Ruslarla Tatarlar arasında mücadele, Bender'in el değiştirmesi, üçüncü Rus donanmasının seyrüseferi (s. 71-88).</p>
9	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Lehistan'ın gerek devam eden savaştan gerekse vebadan ötürü üzücü durumu, Prusyalı Prens Heinrich'in Stokholm'a ulaşması (s. 1-17).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Alman Kayzeri'nin Prusya kralıyla bir araya gelmesi, İmparatorluk Diyeti'nde St. Remo meselesinin görüşülmesi (s. 17-31).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Çeşme Deniz Muharebesi ve Osmanlı donanması ile şehrin yakılması, Rus gemilerinin Çanakkale Boğazı'nı tutması (s. 31-41).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> İzmir'de huzursuzluk, Limni Adası'nın kuşatılması, yeni Kaptan-ı Derya Cafer Paşa'nın Çanakkale'den ilerleyişi (s. 41-62).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Rus gemilerinin topladığı ganimetler, İstanbul'da korku, veba ve huzursuzluk, Çanakkale'nin tahkim edilmesi, barış yanlısı yeniçerilerin isyanı, Karadeniz'den Türk donanmasının geri gelmesi (s. 63-76).</p>
10	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Limni kuşatmasının devamı, buraya Cezayirli Hasan Paşa'nın ulaşması neticesinde Rusların çekilmesi (s. 1-18).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> İzmir açıklarında Fransız ve İngiliz gemileri, İstanbul'da veba, donanmanın yeniden tesisi çabaları, Sadrazam Halil Paşa'nın görevinden azli, hazinenin kuvvetlendirilmesine dair girişimler, Halep'te isyan (s. 18-38).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Bâbüali'nin Bulutkapan Ali Bey'e karşı savaş hazırlığı, Bükreş ve Eflak'ın tamamen kaybı, Rus ve Osmanlı ordularının kış karargâhları (s. 39-54).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Prusya Prensi Heinrich'in gelmesinden ötürü Petersburg'da sevinç, Danimarka kralının uygulamaları (s. 55-69).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Lehistan'ın durumu, Avusturya ve Prusya'nın Lehistan meselesi nedeniyle görüşmesi, Osmanlı-Rus barışı için uğraşları, Avusturya'da nüfus sayımı, Almanya'da isyan (s. 69-91).</p>
11	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Fransa ile çeşitli Alman devletleri arasında anlaşma, Hıristiyanlığın Kaliforniya'da yayılması, (s. 1-22).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Portekiz kralının tarafsızlığı ve savaş hazırlıkları, İngiltere ve Amerika'daki kolonileri hakkında (s. 22-42).</p>

	<i>Üçüncü Bölüm:</i> Fas hükûmeti ve Berberî iktidarların Bâbîâlî'ye Rusya'yla savaşta yardım edememesi hakkında, Rus gemileri Sicilya'da, buradaki deprem, 1770 yılında İtalya'nın durumu (s. 43-67).
12	1-11. fasıllara ait alfabetik dizin (<i>Register</i>)
13	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Avrupa'nın genel durumu, Rusya hakkında (s. 1-29).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Konfederatların dış güçlerin yardımına bel bağlaması, Martin Lubomirski hakkında, (s. 30-41).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Prusya'nın Lehistan'daki varlığı, Lehistan'da üç farklı ordu (s. 42-69).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Rusya'nın 1771 seferine dair planları, III. Gustav'ın İsveç Kralı seçilmesi (s. 69-94).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Rus generalleri hakkında, Osmanlı-Rus barışı için Viyana ile Berlin saraylarından sonuçsuz girişimler (s. 94-110).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Osmanlıların yeni sefer için hazırlıkları, İstanbul'un Karadeniz ağzından korunması için yapılanlar, Şövalye Tott'un Türkleri savaş bilimi konusunda eğitmesi, Galata'da büyük yangın, altın sikkelerin değerinin yükseltilmesi, Osmanlı eyaletlerinde ve bilhassa Rumlardan alınan verginin artışı, Mora'da isyan (s. 111-124).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Kapudan Paşa'nın Limni'yi tahkim ettirmesi, Ali Bey'in Filistin'i ele geçirmesi, Mekke kervanlarına göz dikmesi, Fas hükümdarının İsveç'le barış yenilemesi (s. 124-143).</p>
14	<i>Birinci Bölüm:</i> İtalyan iktidarların 1771'in ilk dört ayındaki icraatları, Patagonya'nın keşfi, Asya'da açlık sorunu ve deprem, Viyana ve Berlin saraylarının savaşla ilgili uygulamaları (s. 1-50).
15	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Rusya'nın Kırım'ın ilhakına ilişkin karar alması, Kırım'ın Rusya için önemi, Kefe'nin ele geçirilmesi (s. 1-23).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Kerç'in Rusların eline geçmesi, Azak Denizi'nden gelen bir Rus filusunun Kırım sahiline ve ilk defa olmak üzere Karadeniz'e ulaşması, Giray ve Şirin hanedanları hakkında, III. Selim Giray Han'ın Rumeli'deki topraklarına kaçması (s. 24-33).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Mareşal Romanzoff'un Tuna'nın sol sahilinde yer tutması, Rus generallerinin icraatları (s. 34-46).</p>
16	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Romanzoff'un Küçük Eflak'taki yenilginin intikamını alma çabasının sonuçsuz kalması, karargâhını tahkim ettirmesi (s. 1-23).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Gürcülerin hareketleri, Gürcü prensler arasında anlaşmazlık, Heraklius'un Kars'ı işgali, Ali Bey'e yönelik mücadeleler, (s. 23-33).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Tophane ve İstanbul'un çeşitli yerlerinde yangın, Viyana ve Berlin'in Osmanlı-Rus barışı için çabası, konfederatlar ve Rus donanması hakkında (s. 33-49).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Lehistan hakkında (s. 50-70).</p>
17	<i>Birinci Bölüm:</i> Rus elçinin Litvanya başkomutanıyla görüşmesi (s. 1-47).

18	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Lehistan'daki vaziyet hakkında, Litvanya Konfederasyonu'nun sonu (s. 1-17).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> General Romanzow komutası altındaki Rus ordusunun durumu, Türklerin Tuna'nın ötesindeki mevzilerinden uzaklaştırılması, Rus donanmasının operasyonları (s. 17-42).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Osmanlı sarayının durumu, Osmanlıların Tuna'daki faaliyetlerine dair haberler, barış dedikoduları, savaş için yeni hazırlıklar, Ali Bey ve Gürcistan hakkında (s. 42-50).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Rus donanmasının faaliyetleri, Rus elçi Obreskow'un serbest bırakılması ve seyahatine ilişkin sultanın buyruğu, bir konfederatın Lehistan kralına mektubu (s. 50-92).</p>
19	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Savaş hazırlıkları, sadrazamın Bar Konfederasyonu'na mektubu, ateşkes, sadrazamın tasdiki, Osmanlı memleketlerinde huzursuzluk, Ali Bey için işlerin kötüye gitmesi hakkında (s. 1-20).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Leh ticareti, konfederatların Kraków Kalesi'ni basması, Rusların kaleyi geri alışı, konfederatlar arasında anlaşmazlık, Zaremba'nın Leh kralıyla anlaşması (s. 21-56).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Prusya'nın Lehistan'daki toprakları ve konfederatlara karşı düşmanlığı, Avusturya ordusunun Lehistan'da ilerleyişi (s. 56-65).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Üç müttefik sarayın Lehistan için açıklaması, Viyana ile Berlin saraylarının manifestosu, Focşani'de barış kongresi ve feshi (s. 65-86).</p>
20	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Mısır'da Ali Bey'in yeni faaliyetleri, Prut önlerinde Rus filosu, Ali Bey'in Ruslarla müzakeresi, Lehistan'ın taksiminde Rusların elde edeceği bölgeler hakkında (s. 1-10).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Lehistan'ın taksimatında Avrupalı devletlerin umumî vaziyeti, (s. 11-25).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Lehistan hakkında sair haberler ve konfederatların vaziyeti, Ali Bey ve İstanbul hakkında haberler (s. 26-43).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Prusya Lehistan'ı hakkında, Varşova sarayının endişeleri (s. 44-72).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Avrupa güçlerinin savaşa dair tutumları, yeniden başlayan barış görüşmeleri ve Lehistan'daki huzursuzluk hakkında (s. 72-100).</p>
21-22	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Lehistan hakkında yeni haberler, diplomatik yazışmalar, Danzig çevresinde hareketlilik (s. 1-15).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Pulawski'nin manifestosu, Varşova'daki Rus elçinin deklarasyonu, Wieliczka tuz madenlerine dair (s. 15-20).</p> <p>Johann Friedrich Meckel'in "<i>Vorläufige Ausführung Der Rechte Des Königreichs Hungarn Auf Klein Oder Roth Reussen Und Podolien, Und Des Königreichs Boeheim Auf Die Herzogthümer Auschwitz Und Zator</i>" adlı 108 sayfalık risalesi.</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Wieliczka tuz madenlerine dair (s. 109-123).</p>

<p>23</p>	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Yeni Rus tebaasının yemini, çeşitli Alman İmparatorluğu meseleleri (s. 1-14). <i>İkinci Bölüm:</i> Lehistan'daki üç gücün deklarasyonları ve süratle İmparatorluk Diyet tertiplenmesi için girişimleri, Leh sarayının buna cevabı (s. 14-26). <i>Üçüncü Bölüm:</i> Patras'taki deniz mücadelesi hakkında yeni haberler, İzmir'de Fransız konsülün ve bir Türk'ün Rus Generali Kont Orlov'a mektupları, İstanbul'dan ve Lehistan'dan çeşitli havadisler (s. 26-44). <i>Dördüncü Bölüm:</i> Danzig şehri hakkında, Prusya kralının 12 Eylül 1772 tarihli resmî beyanı (s. 45-96).</p>
<p>24</p>	<p>13-23. fasıllara ait alfabetik dizin (<i>Register</i>)</p>
<p>25</p>	<p><i>Birinci Bölüm:</i> İmparatorluk mülkleri hakkında kayzerî hüküm, Lehistan'a dair çeşitli havadisler, Kırım'da isyan, Ali Bey hakkında yeni haberler ve Yafa'nın işgali (s. 1-14). <i>İkinci Bölüm:</i> Gürcistan'dan özel bir haber, Kırım ve Tatar hanın sarayı hakkında, Ali Bey'in hikâyesi, Mısır'ın siyasi durumu hakkında (s. 14-34) <i>Üçüncü Bölüm:</i> Leh bakanın 2 Şubat'taki deklarasyona cevabı, İmparatorluk Diyeti hakkında (s. 35-63). <i>Dördüncü Bölüm:</i> Yafa'nın işgali hakkında, Kont Orlov'un Ali Bey'e cevabı, Lehistan meselelerine dair, Kont Poniatowski'nin ölümü, Leh kralının tuz madenlerinden geliri (s. 63-81). <i>Beşinci Bölüm:</i> Yafa'dan haberler, Rus elçisine verilen nota (s. 82-95).</p>
<p>26</p>	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Şimdiki savaşta Rusya ve Osmanlılar hakkında bazı genel izlenimler, İngiltere'nin tutumu hakkında (s. 1-13). <i>İkinci Bölüm:</i> Prusya'nın çıkarımı, Pomeranya hakkında (s. 13-26). <i>Üçüncü Bölüm:</i> Leh kralının karakterine dair, Lehistan'ın yasaması hakkında (s. 26-36). <i>Dördüncü Bölüm:</i> Osmanlı Devleti hakkında mücmel bilgiler (s. 37-50). <i>Beşinci Bölüm:</i> Tatarların hükümeti, yaşam biçimleri ve savaş durumları hakkında (s. 50-58). <i>Altıncı Bölüm:</i> Alman şövalyelerin Leh Krallığı ile Pomeranya üzerine pazarlığı hakkında (s. 59-84). <i>Yedinci Bölüm:</i> Petersburg sarayının bildirdikleri (s. 84-95).</p>
<p>27</p>	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Rusya'nın ele geçirdiği memleketlere dair (s. 1-9). <i>İkinci Bölüm:</i> Prusya Krallığı'nın hakları ve Pomeranya Eyaleti ve bazı Leh bölgelerine yönelik talepleri (s. 9-18). <i>Üçüncü Bölüm:</i> Türkler, Lehistan ve Danzig şehri hakkında bazı haberler (s. 18-31). <i>Dördüncü Bölüm:</i> Leh meclisinin açılışı, tesis edilen konfederasyon ve Litvanya vekillerinin buna itirazı (s. 31-44).</p>

	<p><i>Beşinci Bölüm:</i> Tecrübeli bir subayın Türklere karşı sürdürülen savaşın türü hakkındaki izlenimleri, bir başkasının Lehistan'daki savaş hakkındaki görüşleri (s. 45-55).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Galiçya veya Haliç hakkında incelemeler, Avusturya'nın talepleri üzerine bir resmî yazı, Prusya'nın Pomeranya hakkındaki sonuç açıklaması (s. 55-67).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Konfederasyon hakkında, Leh meclisine dair yeni haberler (s. 68-80).</p>
28	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Bükreş'teki barış kongresinin feshi, Rus bakanın Osmanlı elçisine verilen ultimatom, İstanbul'dan savaşa dair haberler, Tuna'da 1 Mayıs'a kadarki Rus operasyonları, Rus donanması hakkında havadisler (s. 1-24).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Leh meclisine dair yeni haberler, Leh kralının mecliste 10 Mayıs'taki konuşması (s. 25-37).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Bâbiâli hakkında haberler, Rus ordusundan 10 Mayıs'a kadar gelen haberler (s. 37-47).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Üç müttefikle müzakere etmek üzere atanan Leh temsilcisinin talimatnamesi, Kraków piskoposunun Rus elçisine mektubu ve aldığı cevap, Danzig hakkında (s. 47-68).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Türklerin savaş operasyonlarına dair bazı haberler, savaşa dair ilave bilgiler (s. 68-82).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Kral katilinin mahkemesine dair, üç müttefikin elçisiyle Leh temsilcisi arasındaki görüşmeye dair olumsuz haberler (s. 83-92).</p> <p><i>Yedinci Bölüm:</i> Ali Bey'in yeni faaliyetleri ve başına gelen felâket (s. 92-96).</p>
29	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Romanzow'un ordusunun operasyonlarına dair Petersburg sarayının raporu, Türklerin savaş hazırlıkları hakkında bazı haberler (s. 1-9).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Rus sarayı ve savaş durumu hakkında, Rus sarayının cevabı ve barış müzakerelerinin kesilmesi üzerine Türklerin manifestosu (s. 9-32).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Romanzow'un faaliyetleri ve Tuna'yı geçişi, Türklerle çetin çarpışma, General Repnin'in esareti ve General Weismann'ın ölümü (s. 33-52).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Tüm Avrupa'nın silaha sarılması, Rusya hakkında haberler, kral katilinin davası, Kayzer II. Joseph'in Galiçya seyahati (s. 52-71).</p> <p><i>Beşinci Bölüm:</i> Tuna'nın ötesinde ve Silistre'de olanlar (s. 71-85).</p> <p><i>Altıncı Bölüm:</i> Temsilcilerin kayzerî sarayla yapacağı anlaşmaya dair gelişmeler, kayzerin seyahati hakkında (s. 85-100).</p>
30	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Kayzer II. Joseph'in Kraków'u ziyareti, kral katili hakkında karar ve idam, Ruslarla müzakere ve anlaşma (s. 1-17).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Müstakbel hükûmet şekline dair başlayan görüşmeler, mecliste müzakereler (s. 23-30).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> General Suvorov'un Osmanlılara yönelik faaliyetleri, donanma ve Türklerin savaş hazırlığına dair (s. 30-40).</p>

	<p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Delegelerin hararetli tartışmaları (s. 40-54). <i>Beşinci Bölüm:</i> Malta elçisinin manifestosu, meclisteki müzakerelere ilişkin (s. 55-65). <i>Altıncı Bölüm:</i> Delegelerin verdiği nota, tuhaf resmî yazı (s. 65-76). <i>Yedinci Bölüm:</i> Suriye'deki gelişmelere dair ilave bilgiler, İstanbul'dan haberler, Bağdat'ta veba, delegelerin verdiği notaya Rus elçinin cevabı (s. 77-89). <i>Sekizinci Bölüm:</i> 1773 yılı sonuna doğru Tuna'da operasyonlar (s. 89-96).</p>
31	<p>1504 yılına ait Latince bir risalenin Almanca tercümesi: “<i>Des heiligen Methodius Offenbarungen, welche ihm im Jahr nach Christi Geburth 225. in seinem Gefängnisse durch einen Engel gegeben worden, und wovon in dem [...]</i>” (Türkçesi <i>Sözde Metodios'un Kıyameti</i>) (s. 1-110)²³.</p>
32	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Bar Konfederasyonu'nun manifestosu, Pulawski'nin manifestosu, üç elçinin bu manifestolar nedeniyle verdikleri nota (s. 1-20). <i>İkinci Bölüm:</i> Yunan tefrikasına dair şikâyetler, Malta şövalyeleri hakkında tarihsel bilgiler (s. 21-45). <i>Üçüncü Bölüm:</i> Yeni hükûmet biçimine dair planlarda büyük hareketlilik hakkında (s. 46-57). <i>Dördüncü Bölüm:</i> Rusya'da Pugachev isyanı, sultanın vefatı ve IV. Ahmed'in²⁴ tahta cülüsü (s. 58-85). <i>Beşinci Bölüm:</i> Beyrut'un işgali ve ele geçirilmesi, şeyhin Bâbüâli'yle mukayesesi, Rus donanmasına dair bazı bilgiler (s. 85-92).</p>
33	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Lehistan'daki kalıcı konsey hakkında yeni haberler ve üç elçinin buna karşı deklarasyonu (s. 1-20). <i>İkinci Bölüm:</i> Delegasyonun 1-5 Ekim arasındaki işleri, kralla muhalefetin mukayesesi (s. 20-33). <i>Üçüncü Bölüm:</i> Sınırların tespiti, Leh bakanların kendilerine verilen haritalara yönelik notaları, Avusturya ve Prusya temsilcilerin buna cevabı (s. 33-55). <i>Dördüncü Bölüm:</i> Kurlandiya için pazarlık (s. 55-65). <i>Beşinci Bölüm:</i> Tuna'daki seferin başlaması, Rusların nehirdeki operasyonları, sadrazamın etrafının sarılması ve barışa mecbur edilmesi, Kırım'daki ordu ve Rus donanması hakkında (s. 65-80).</p>
34	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Ruslarla Osmanlılar arasında barış antlaşması, Türklere dair bazı haberler ve Türklerin son savaş operasyonları hakkında (s. 1-24). <i>İkinci Bölüm:</i> Asi Pugatschew hakkında havadisler, onun hakkında verilen hüküm ve idamı (s. 25-46).</p>

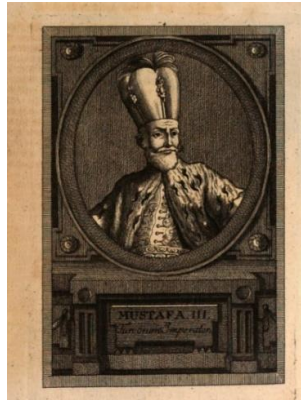
²³ Söz konusu risaleyi de içeren bir makale çalışması yazar tarafından hazırlanmış olup yayın aşamasındadır.

²⁴ I. Abdülhamid yerine zikredilen “IV. Ahmed” namındaki kişiye dair anlatımın Türkçesi aşağıda verilmiştir.

	<p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Lehistan ve Prusya arasında sınır anlaşmazlıkları, sınır komisyonlarının birbirlerine verdiği notalar (s. 46-64).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> Delegasyon hakkında, Rus bakanın ultiyatomu, meclisin tekrar açılması ve buradaki müzakereler (s. 65-84).</p>
35	<p><i>Birinci Bölüm:</i> Leh meclisinin yeniden açılması, buradaki müzakereler ve ilginç konuşmalar, delegasyonun sonu (s. 1-40).</p> <p><i>İkinci Bölüm:</i> Prusya ile Lehistan arasında bölgelerin hak iddiasına dair anlaşmazlıkları (s. 41-54).</p> <p><i>Üçüncü Bölüm:</i> Rus imparatoriçenin Moskova'ya seyahati, barış sözleşmelerinin mübadelesi ve bu haberin Rusya'da ilan edilmesi (s. 55-78).</p> <p><i>Dördüncü Bölüm:</i> İstanbul hakkında, kalıcı konsilin üyeleri, çeşitli havadisler, son söz (s. 79-88).</p>
36	25-35. fasıllara ait alfabetik dizin (<i>Register</i>)

3. Eserde Yer Alan Görseller

Zengin bir görsel malzemeye sahip olan eserde çok sayıda bakır üzerine işlenmiş gravür ve sulu boya resim bulunmaktadır. Görsellerde dönemin devlet yöneticilerine, diplomatlarına ve askerlerine ait tasvirler olabileceği gibi haritalara da rastlamak mümkündür. Osmanlılara ait, örneğin Sultan III. Mustafa'yı tasvir eden gravürün hayalî bir çalışma olduğu açık olmakla birlikte yeniçeri ağası, yeniçeri, sipahi ve kaptan-ı deryayı tasvir eden siyah-beyaz gravürün dönemin kıyafetlerini yansıttığı görülmektedir.

Görsel 1: III. Mustafa'yı tasvir eden gravür²⁵.

²⁵ Caminer, *Geschichte*, 1771, s. 77.

Görsel 2: Yeniçeri Ağası, Yeniçeri, Sipahi ve Kaptan-ı Derya'yı tasvir eden gravür²⁶.

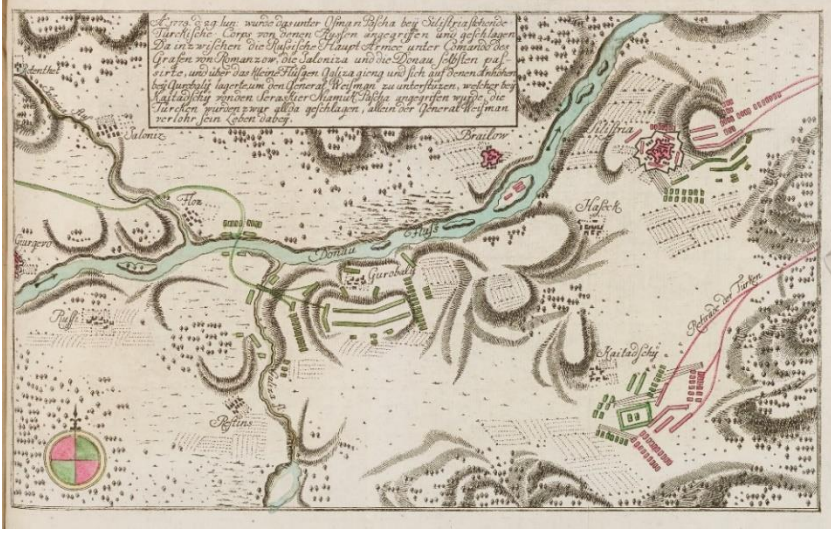
Eserdeki görseller içinde haritaların ve sulu boya ile yapılmış renkli resimlerin dikkat çekici ayrıntılara sahip olduğu görülmektedir.

Görsel 3: Karadeniz ve çevresini gösteren harita²⁷.

²⁶ Caminer, *Geschichte*, 1771, s. 81.

²⁷ Caminer, *Geschichte*, 1771, s. 105.

Görsel 4: Silistre’de 29 Haziran 1773 tarihli Osmanlı-Rus Savaşı’nı gösteren harita²⁸.

4. Osmanlılarla İlgili Anlatımdan Örnekler

36 fasıllık eserde Osmanlılarla ilgili havadisler yalnızca siyasî, diplomatik ve askerî gelişmelere dair olmayıp meraklı kamuoyunu şahıslar üzerine de bilgilendirmektedir. Ancak tarihi olayların sıcağı sıcağına nakli sırasında –kuvvetle muhtemel ilk ve onaylanmamış duyumlara dayanan– bazı bilgilerin gerçeği yansıtmadığı da görülmektedir. Örneğin I. Abdülhamid’in cülûsuna dair malumat hem detaylı hem de gerçeğe yakınken, burada dikkat çekici bir yanlış söz konusudur. 21 Ocak 1774’te vefat eden Sultan III. Mustafa’nın yerine aynı gün tahta cülûs eden ve III. Ahmed’in III. Mustafa’dan sonra hükümdar olan ikinci oğlu I. Abdülhamid olduğu hâlde, kendisi “IV. Ahmed” namıyla zikredilir. Bu isim yanlışının, Şehzade Abdülhamid’in hükümdar isminin değişerek –babası III. Ahmed’den sonra– “IV. Ahmed” olduğu vehminden ileri geldiği görülmektedir. İlgili kısımdaki anlatım Türkçeye şu şekilde aktarılabilir:

“21 Ocak 1774’te öğlen saatlerinde şimdiye kadar sultan olan III. Mustafa dünyadan ayrıldı. 59 yaşındaydı ve 28 Ekim 1757’den

²⁸ Caminer, *Geschichte*, 1774, s. 101.

beri hüküm sürüyordu. Hükümdarlığı, Lehistan meselesi yüzünden Rusya'ya karşı zorlu savaşa girmesine kadar barış içinde ve sakindi. Bu savaşın talihsiz başlangıcı sağlığını zayıflattı ve belki de ölümünü hızlandırdı. Halefinin tahta cülüsü hakkında tafsilatlı haberler vermemiz, belki okuyucularımız için ilgi çekici olabilir.

Mutat olduğu üzere sultanın ölümü, türlü kargaşayı önlemek için tahtın yeniden dolmasına kadar, ilk dakikalarda gizlenmeye çalışıldı. Başlarda Bâbiâli'de fevkalâde bir hareketlilik fark edildi ve kamuoyunun ilgisini dağıtmak için kamuoyu, çıkmış bir yangına dair dedikoduyla oyalandı. Bu sırada şeyhülislâm, ulema ve Bâbiâli vezirleri sessizce saraya davet edildi ve arkalarından sarayın kapıları kapatıldı. Kapılar kapandıktan sonra, 1730'dan beri Eski Saray'da tutulan merhum sultanın kardeşi Abdülhamid, hadım ağalar tarafından dairesinden çıkarıldı. Dairesinden çıkar çıkmaz kaymakam ve şeyhülislâm koluna girerek onu hazırlanmış tahta götürdüler ve tazimlerini arz etmek üzere ayaklarına kapandılar; aynısını diğer vezirler de uyguladı. Aynı zamanda sarayın tepesinden limana doğru toplar atıldı ve tüm minarelerden ve tüm meydanlarda Sultan Mustafa'nın vefatı ile çokça dua eşliğinde Abdülhamid'in tahta cülüsü ilan edildi. Bütün bunlar yalnızca iki saat kadarlık bir zamanda gerçekleşti.

Hemen akabinde ruhundan ayrılmış olan ceset, vüzerâ ve tüm saray halkı eşliğinde Laleli Camii'ne taşınıp güneş henüz batmadan²⁹ toprağa defnedildi.³⁰

“Artık IV. Ahmed adını almış olan yeni sultan, sarayda ve Kubbealtı'nda birçok değişiklik yapmayı amaçladı, ancak bunlar bizi ilgilendirmiyor. Sadece şeyhülislâmın görevinden azledildiğini, kaymakamın kapudan paşa yapıldığı ve eski görevine Varna'dan Süleyman Paşa'nın getirildiğini belirtmek

---

²⁹ Cenazenin akşam ezanından sonra karanlık basarken fener ve meşalelerle nakli hakkında bkz. Kemal Beydilli, *Osmanlı'da Devletlerarası İlişkiler. Siyaset-Yaşam-Yenileşme. Seçilmiş Makaleler 1*, Timaş Yayınları, İstanbul 2022, s. 232.

³⁰ Caminer, *Geschichte*, 1774, s. 76-77.

lüzumundayız. Ek olarak IV. Ahmed sık sık kendini halka gösterir ve cephanelikleri, tersaneleri ve camileri ziyaret ederdi.”³¹.

Bunun dışında kronikte –İstanbul başta olmak üzere– şehir tarihine ilişkin muhtelif bilgiye rastlamak mümkündür. Diyelim ki 1772 yılında okuyucunun istifadesine sunulan 16. faslın içinde yer alıp 1771 yılının yaz aylarında vuku bulmuş olan Tophane ve İstanbul’un çeşitli yerlerindeki yangına ilişkin kısım, bir gazete haberi gibi aktarılmaktadır:

“Şehirde, özellikle Mayıs ayında, dinsiz katillerin lanetli kötülüklerine atfedilen çeşitli önemli yangınlar da çıktı. En önemli olay 3 Haziran’da Balat olarak adlandırılan Yahudi mahallesinde meydana gelmiştir. Yangın 9 saat sürmüş ve 2.000 civarında olduğu tahmin edilen çok sayıda evin dumanlar içinde kalmasına neden olmuştur. İki gün sonra bir başka yangın, top dökümünün yapıldığı yerin bulunduğu Tophane mahallesindeki 15 evi yok etti ve Üsküdar ya da Kadıköy’deki diğer evler de kül oldu. Daha sonra Tophane’de çeşitli yangın çıkarıcı malzeme bulundu ve bunlar daha fazla hasara yol açmamaları için zamanında keşfedildi.”³²

5. Eserin Değerlendirilmesi

Venedik’te 1770 yılında *Storia della guerra presente (Mevcut Savaşın Tarihi)* ismiyle neşredilen ve 1768’de başlayan Osmanlı-Rus Savaşı’nı 1762’den itibaren sebepleriyle birlikte konu alan kroniğin müellifi, gazeteci ve tarihçi Domenico Caminer, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında İtalyan dünyasında tanındığı gibi diğer Batı ülkelerinde de biliniyordu. Osmanlı-Rus Savaşı’nı yakından takip eden Avrupa kamuoyu, hususen Prusya’nın meraklı entelektüel zümresi, kuşkusuz 1770 sonrası gelişmeleri de öğrenmek ve devam eden savaşa olup bitenden haberdar olmak arzusundaydı. İşte bu beklentiyi karşılamak üzere C. H. Korn ve ona yardımcı olan J. C. Schmidlin kolları sıvamış ve söz konusu kroniği Almancaya tercüme ettikten sonra, Caminer’in kaldığı yerden başlamak üzere, 1771-1775 yılları arasını Almanca kaleme almışlardır. Alman müelliflerin Caminer’in eserini neden

³¹ Caminer, *Geschichte*, 1774, s. 81.

³² Caminer, *Geschichte*, 1772, s. 35.

tercüme edip muharebenin gidişatını yazdıkları sorusunun cevabını, Râgıb Paşa'nın vefatından (1763) sonra yaşananlar, Ahmed Resmî Efendi'nin Berlin sefaretî (1763-64), Prusya-Rusya tedafûî ittifak anlaşması (11 Nisan 1764) gibi gelişmeler ile Osmanlı-Prusya münasebetleri ve Prusya'nın Osmanlı-Rus Harbi sırasındaki tutumu³³ çerçevesinde anlamlandırmak ve bulmak mümkündür.

Korn, yukarıda zikredildiği üzere (dipnot 15), Haziran 1776'da *Kuzey Amerika'daki İngiliz Kolonilerinin İsyanının Başlangıcından İtibaren Avrupa'daki ve Avrupa Dışındaki Savaşların Tarihi*'ni yazmaya başlamış 30 fasıldan oluşan hacimli çalışmasını 1784'te tamamlamıştır. Bu eser, tıpkı *Mevcut Savaşın Tarihi*'nde olduğu gibi, Korn'un bilgi toplama/haber alma beceresini, kaynak zenginliğini ve siyasî havadisleri aktarmadaki hızını ve arzusunu açıkça ortaya koyar. Ayrıca bu eser, *Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasında Hâlen Devam Etmekte Olan Savaşın Tarihi*'nde Osmanlı-Rus Savaşı'yla ilgisi bulunmayan Kuzey Amerika ve Amerika'daki koloniler hakkındaki bilgilerin niçin yer aldığına dair fikir verir: yazar bu sayede bir yandan Avrupa devletlerinin 1770 ortaları itibariyle siyasî vaziyetini geniş perspektiften ele alırken diğer yandan bir sonraki çalışmasının bir bakıma temellerini atmış olur.

Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasında Hâlen Devam Etmekte Olan Savaşın Tarihi'ne dönecek olursak, Frankfurt ve Leipzig'de neşredilmiş olan eserin birinci faslının ön sözünde Korn şöyle yazmaktadır:

“Bu tarihin yazarı, genel beklentilere uygun bir eser ortaya koyabilmek için güvenilir belgelere ulaşma konusunda hiçbir gayret ve zahmetten kaçınmamıştır. Yazarın 20 yılı aşkın bir süredir başlıca uğraşı, çağımızın tarihi hakkında sağlam bir bilgi edinmek olmuştur. Ayrıca öyle haberler alma şansına sahip olmuştur ki, eserini okuyanlar sadece bundan memnuniyet duymakla kalmayacak, aynı zamanda daha önce herkes tarafından bilinmeyen çeşitli anekdotlar da bulacaklardır. Her bölümde yer alan bakır üzerine işlenmiş gravürler, aynı bölümün

---

³³ Kemal Beydilli, *Büyük Friedrich ve Osmanlılar: XVIII. Yüzyılda Osmanlı-Prusya Münasebetleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1985, s. 79-107.

sonuna eklenecek, sonraki bölümlerde Eflak, Ege Denizi, Boğdan haritası ve tarih için yararlı diğer gravürler yer alacak ve genel olarak bu talihsiz savaş sürdüğü sürece okuyucuları güvenilir ve tarafsız bir şekilde bilgilendirmeye özen gösterilecektir; hâlihazırda dördüncü, beşinci ve altıncı fasıllar zaten baskıda olup birkaç ay içinde birkaç ay içinde mümessil beyefendilerde teşhirde satışa sunulacak.”³⁴.

Christoph Heinrich Korn, ön sözünde ifade ettiği gibi, “sağlam bilgileri haber alma şansına sahip” ise de eserinde –Avrupa’daki ve Avrupa Dışındaki Savaşların Tarihi’nde olduğu gibi³⁵– kaynakçaya yer vermemiştir. Bununla birlikte Korn’un hem Avrupa’ya Venedik üzerinden yayıldığı bilinen Osmanlılara dair haberleri hem de Alman istihbarat kanallarını kullandığı rahatlıkla düşünülebilir. Yine kaynakları arasında Avrupa’nın önemli haberlerini konu almış olan dönemin havadis derlemelerinin, dergilerin ve jurnallerin de yer alması kuvvetle muhtemeldir.³⁶ Eserin kaynakçasının bulunmaması ve –yine muhtemelen– anlatımlarının bazen duyumlara da dayanıyor olması ile beraber, devam eden bir savaşın gelişmelerini vukuundan kısa bir süre sonra redaksiyon edilmesi ve basıma uygun getirilip kamuoyuna sunulması göz önüne alındığında, kaynak değerinin 1771-1775 yılları arasındaki dönem ve hassaten Osmanlı-Rus Savaşı için yüksek olduğu söylenmelidir.

Her hâlükârda, *Osmanlı-Rus Savaşı 1768-1774* (1906) isimli ve mezkûr savaş hakkında Almanca yazılmış en mühim eserin müellifi, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Yüzbaşısı Richard Ungermann’ın savaşa dair çok sayıda bilgiyi Korn’un kroniğine dayandırması³⁷, *Rusya*,

---

³⁴ Caminer, *Geschichte*, 1771, s. 4.

³⁵ Bu eserinde kullandığı muhakkak olan kaynaklardan birisi, Avrupa’nın ilk siyasi gazetelerinden ve yayın aralığı 1781 (dolayısıyla bir evvelki eseri *Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasında Hâlen Devam Etmekte Olan Savaşın Tarihi*’nden önce) ilâ 1840 arasındaki *Politisches Journal nebst Anzeige von gelehrten und andern Sachen* (kısaca *Politisches Journal / Politik Jurnal*) isimli Almanca gazetedir. Bkz. Christoph Heinrich Korn, *Geschichte der Kriege in und ausser Europa: Vom Anfange des Aufstandes der Britischen Kolonien in Nordamerika an*, Gabriel Nicolaus Raspe, Nürnberg 1784, s. 74.

³⁶ 1768-1774 muharebelerine dair başkaca Batılı kroniğe rastlanılmamıştır.

³⁷ Ungermann, *Der Russisch-türkische*, s. 7, dn 1 vd.

Polonya ve Bâbiâli Arasında Hâlen Devam Etmekte Olan Savaşın Tarihi'nin hem kaynak değerinin yüksek hem de geçerlilik ömrünün uzun olmasının delili olduğu söylenebilir.

Sonuç

Bu makalede ve literatürde ilk defa olmak üzere tanıtılan Almanca eserin yukarıda başlıklar hâlinde ele alınan yapısı, muhtevası, içerisinde bulunan görseller ve değerlendirilmesi neticesinde 1768-1774 Osmanlı-Rus Harbi'yle birlikte dönemin Amerika dâhil Batı dünyası hakkında çok çeşitli güncel malumatı aktardığı sarahaten ortaya çıkmaktadır. Söz konusu 3.008 sayfalık kronik incelendiğinde, yukarıda konu başlıkları ve sayfa numaraları ile verilen muhtevasının ne kadar çeşitli konulardan meydana geldiğini göstermektedir. Bu bakımdan müstakil bir savaşı aktarmanın yanı sıra 1762-1775 yıllarını kapsayan bir genel siyasî tarih kaynağı olduğu görülmektedir. Bundan başka eser, yukarıda örneği verildiği üzere şehir tarihi, hatta çeşitli –Danimarka, Rus, İngiliz, Malta, Fas gibi– memleketlerin elçilerinin faaliyetlerine yer vermesiyle diplomasi tarihi gibi farklı araştırma sahalarına malzemeler sunmakta, incelenmeye değer konular barındırmaktadır. Malumdur ki son zamanlarda söz konusu savaşla ilgili olarak çok sayıda çalışma yayımlanmaktadır³⁸. Bunların çoğu bizatihi muharebelerle alâkalı iken bu eser doğrudan diplomasi üzerinde durmaktadır. Eserdeki geniş malumatın güvenilirliği, yapılacak tarih çalışmalarında daha somut hâle gelecektir. Zira eser, Ungermann'dan (1906) sonra unutulmuş izlenimini vermektedir.

Neticede bu çağdaş kaynakta yer alan bilgilerin söz konusu dönemin askerî, siyasî, diplomatik gibi muhtelif konularına ilişkin yürütülecek akademik çalışmalarda kullanılmaya elverişli çok sayıda orijinal bilgiyi şamil bir eser olduğu; bundan başka eserin, Domenico Caminer'in *Rusya, Polonya ve Bâbiâli Arasındaki Son Savaşın Tarihi* (1776) ile birlikte, bilhassa 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'na dair müstakbel çalışmalara nitelikli ve nadide katkılar sağlayacağı açıktır.

---

³⁸ Örnek olarak bkz. Brian L. Davies, *The Russo-Turkish War, 1768–1774. Catherine II and the Ottoman Empire*, Bloomsbury Academic, London 2016.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Kaynak Eserler / Primary Sources

CAMİNER, Domenico, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt & Leipzig, 1771-1775

CAMİNER, Domenico, *Storia della guerra presente tra la Russia e la porta Ottomana*, A spese di Antonio Graziosi, Venedik 1770

CAMİNER, Domenico, *Storia della ultima guerra tra la Russia e la porta Ottomana* [...], Venedik 1776

Araştırma ve İnceleme Eserleri / Secondary Sources

AKÇAY, Eray, “Osmanlı-Rus İlişkilerinin St. Petersburg ve Çevresindeki Mimari ve Abidevi İzleri (XVIII-XIX. Yüzyıl)”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 147 (2021), s. 161-180

AKSAN, Virginia, “The One-Eyed Fighting the Blind: Mobilization, Supply, and Command in the Russo-Turkish War of 1768-1774”, *The International History Review*, Sayı 2 (1993), c. 15, s. 221-238

BEYDİLLİ, Kemal, *Büyük Friedrich ve Osmanlılar: XVIII. Yüzyılda Osmanlı-Prusya Münasebetleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1985

BEYDİLLİ, Kemal, “Küçük Kaynarca Antlaşması”, *DİA*, c. 26, Ankara 2002, s. 524-527

BEYDİLLİ, Kemal, “Mustafa III”, *DİA*, c. 31, Ankara 2020, s. 280-283

BEYDİLLİ, Kemal, *Osmanlı'da Devletlerarası İlişkiler. Siyaset-Yaşam-Yenileşme. Seçilmiş Makaleler 1*, Timaş Yayınları, İstanbul 2022

BEYDİLLİ, Kemal, “Rusya”, *DİA*, c. 35, İstanbul 2008, s. 253-265

- BİLBASOV, Vasiliy A., *Istoriya Yekaterini Vtoroy*, T. I-XII, Stuhr'sch Buchhandlung, Berlin 1896
- DE MİCHELİS, Cesare, "Caminer, Domenico", *Dizionario biografico degli Italiani*, c. 17, Roma 1974, s. 234-236
- DE MİCHELİS, Cesare, "Caminer, Elisabetta", *Dizionario biografico degli Italiani*, c. 18, Roma 1975, s. 240
- Dİ MARO, Maria, "The Enlightened Journalism of Elisabetta Caminer Turra", *Journal for Literary and Intermedial Crossings*, Sayı 6/1 (2021), s. 1-25
- HURMUZAKİ, Eudoxius, *Fragmente zur Geschichte der Rumänen*, c. 5, Socecu & Teclu, Bükreş 1886
- KİTROMİLİDES, Paschalis M., "Ideologikes epiloges kai historiografikē praxē: Spyridōn Papadopoulos kai Domenico Caminer", *Thēsaurismata*, Sayı 20 (1990), s. 500-517
- KÖSE, Osman, *1774 Küçük Kaynarca Andlaşması*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2006
- UNGERMANN, Richard, *Der Russisch-türkische Krieg 1768-1774*, Wilhelm Braumüller, Viyana & Leipzig 1906
- YEŞİL, Fatih, "Osmanlı-Rus Harplerini (1710-1829) Etkileyen Faktörler Üzerine", *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, Sayı 2 (2021), c. 2, s. 99-116
- WOLFF, Larry, *Venice and the Slavs. The Discovery of Dalmatia in the Age of Enlightenment*, Stanford University Press, Kaliforniya 2001
- ZINKEISEN, Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (1699-1774)*, c. 5, çev. Nilüfer Epeçeli, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011

EKLER

Ek 1: 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rus Atlı Piyade Eri Tasviri

(Kaynak: Domenico Caminer, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt ve Leipzig 1773, s. 118)

Ek 2: 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rus Karabinalı Süvari Tasviri

(Kaynak: Domenico Caminer, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt ve Leipzig 1773, s. 116)

Ek 3: Bir Tatar Tasviri

(Kaynak: Domenico Caminer, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt ve Leipzig 1771, s. 1)

Ek 4: Mısır'a hâkim olan Kölemen beyi Bulutkapan Ali Bey'in Tasviri

(Kaynak: Domenico Caminer, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt ve Leipzig 1771, s. 7)

Ek 5: Lehistan Krallığı'nın 1773 Yılındaki Vaziyetinin Tasviri

(Kaynak: Domenico Caminer, *Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*, çev. Christoph Heinrich Korn ve Johann Christoph Schmidlin, Frankfurt ve Leipzig 1774, s. 101)

Extended Summary

The Ottoman-Russian War of 1768-1774, which constituted a turning point not only for the Ottoman Empire but also for Russia in terms of Eastern politics, is of great importance in terms of revealing the Ottoman feebleness and documenting the emergence of Russia as a great power. The war, which was closely followed by European states and public opinion, can be found in many contemporary publications in many languages.

There are many contemporary Western sources on the Ottoman-Russian War of 1768-1774. One of these sources is the *Storia della guerra presente tra la Russia e la porta Ottomana*, which was prepared in Italian by Domenico Caminer, one of the leading Venetian Enlightenmentists, and published in 10 chapters by Antonio Graziosi in 1770. The same work was translated into German (*Geschichte des gegenwärtigen Kriegs zwischen Rußland, Polen und der Ottomannischen Pforte*) by Christoph Heinrich Korn and Johann Christoph Schmidlin between 1771 and 1775, expanded and published in 36 chapters.

This source, which began to be published while the war was still in progress, is valuable in terms of Ottoman military and political history and is worth scrutinizing. Perhaps with the new perspectives to be gained in this way, it will be possible to reinterpret and revise the war in question. For this reason, this article provides a summary of this contemporary German source on the Ottoman-Russian War of 1768-1774.

This work, which was published in Frankfurt and Leipzig and printed in Gothic German letters, deals with the events starting from 1762 until the Treaty of Kuchuk Kainardja. It also deals with the historical background of the Ottoman-Russian War of 1768-1774, the events that led to the outbreak of the war and its process. It is also possible to list the prominent topics as follows: The partition of Poland, the internal affairs of Poland and the Bar Confederation, the activities of the Ottoman Empire, Austria and Prussia, detailed information about the Crimean Tatars, the Ottomans and the Russians, the developments in England, Spain and Italy, and the rebellion of Bulutkapan Ali Bey, the Mameluke ruler of Egypt.

An examination of the expanded German translation of Domenico Caminer's chronicle *History of the Present War between Russia and the Sublime Porte* by C. H. Korn and J. C. Schmidlin, discussed in this article, clearly reveals that the work provides a wide range of information about the Ottoman-Russian War of 1768-1774 and the Western world of the period, including America. The content of the 3,008-page work - given above with the subject headings and page numbers - shows that the subjects are astonishingly diverse. The work provides material for a wide range of research fields such as urban history and even the history of diplomacy with its coverage of the activities of the ambassadors of various countries - Denmark, Russia, England, Malta, Morocco - and contains topics worthy of study. In this respect, it can be said to be a source of general history covering the years 1762-1775 as well as an independent war. In particular, the reliability of the extensive information in the work will become more concrete in future historical studies. This is because the work seems to have been forgotten after Ungermann (1906). It is well known that a large number of studies on the war in question have been published recently. While most of them are about the battles themselves, this work focuses directly on diplomacy.

As a result, it is clear that the work contains a great deal of original information that can be used in academic studies on the subjects of the period in question.